

2006

PSYCHOLOGY - II (Optional)

मानसशास्त्र - II (वैकल्पिक)

000409

Standard : Degree

स्तर : पदवी

Total Marks : 200

एकूण गुण : 200

Nature : Conventional

स्वरूप : पारंपारिक

Duration : 3 Hours

कालावधी : 3 तास

Note :

सूचना :

- (i) Answers must be written either in English or in Marathi.
उत्तरे इंग्रजीमधून किंवा मराठीमधून लिहिली पाहिजेत.
- (ii) Question No. 1 is Compulsory. Of the remaining questions, attempt any four selecting one question from each section.
प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे. उर्वरित प्रश्नांमधून कोणतेही चार सोडवा पण प्रत्येक विभागातून एक प्रश्न निवडून सोडविणे आवश्यक आहे.
- (iii) Figures to the RIGHT indicate marks of the respective question.
उजवीकडील अंक संबंधित प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.
- (iv) Number of optional questions upto the prescribed number in the order in which they have been solved will only be assessed. Excess answers will not be assessed.
ज्या क्रमाने निर्धारित संख्येपर्यंत पर्यायी प्रश्नसंख्या सोडविली आहे तेवढीच प्रश्नसंख्या तपासली जाईल, अतिरिक्त उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- (v) Credit will be given for orderly, concise and effective writing.
नीटनेटक्या, संक्षिप्त व परिणामकारक लिखाणास श्रेय दिले जाईल.
- (vi) Candidate should not write roll number, any name (including their own), signature, address or any indication of their identity anywhere inside the answer book otherwise he will be penalised.
उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतः किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.
- (vii) For each slab of 10, 15 and 20 marks, the examinee is expected to write answers in 125, 175 and 250 words respectively.
प्रत्येकी 10, 15 आणि 20 गुण असलेल्या प्रश्नांची उत्तरे परिक्षार्थीकडून अनुक्रमे 125, 175 आणि 250 शब्दांमध्ये अपेक्षित आहेत.

P.T.O.

1. Answer any four of the following questions :

खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain behavioural approach and cognitive approach as the treatment of psychological disorders. 10
मनोविकृती उपचार पद्धतीमधील वर्तनवादी दृष्टीकोन व बोधात्मक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (b) What is social integration ? Discuss the factors which create the problem of intergroup conflict. 10
सामाजिक एकात्मता म्हणजे काय ? समुहअंतर्गत समस्या निर्माण करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
- (c) Define environmental psychology. Explain how noise and temperature affect on human behaviour. 10
पर्यावरण मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. ध्वनी आणि तापमानाचा मानवी वर्तनावर कसा परिणाम होतो ते स्पष्ट करा.
- (d) Write on rehabilitating of the victims of substance abuse and juvenile delinquency. 10
मुख्यपणाने शिव्या देण्यास बळी पडलेले आणि बालगुन्हेगारांचे पुनर्वसन याबाबत माहिती लिहा.
- (e) State the role of psychology in military services. 10
सैनिकी क्षेत्रातील मानसशास्त्राची भूमिका विशद करा.

SECTION - A

विभाग - अ

2. Answer the following sub-questions :

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Define psychological test. Illustrate basic requirement of psychological test. 15
मानसशास्त्रीय चाचणीची व्याख्या लिहा. मानसशास्त्रीय चाचणीची मूलभूत वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (b) Write in detail on anxiety and mood disorders. 10
चिंताविकृती आणि भावस्थिती विकृती या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- (c) What is leadership ? Explain the role of leadership in group decision making for social change. 15
नेतृत्व म्हणजे काय ? समुहबदलातील निर्णयप्रक्रीयेतील नेतृत्वाची भूमिका स्पष्ट करा.

3. *Answer the following sub-questions :*

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What is meant by individual differences ? Explain the nature of individual differences. 15
व्यक्तीभिन्नता म्हणजे काय? व्यक्तीभिन्नतेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (b) Illustrate the concept of mental health and well-being. 10
मानसिक आरोग्य आणि सुस्थिती ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (c) Define community psychology. Explain the nature and scope of community psychology. 15
समाज मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा. समाज मानसशास्त्रांचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

SECTION - B

विभाग - ब

4. *Answer the following sub-questions :*

खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) What is counselling ? Explain how counselling is useful for students to adjust with school environment. 15
समुपदेशन म्हणजे काय? विद्यार्थ्यांना शालेय समायोजनासाठी समुपदेशन कसे उपयुक्त ठरते ते स्पष्ट करा.
- (b) What are the psychological consequences of recent advancement in IT ? 15
अलिकडील माहिती व तंत्रज्ञान क्षेत्रातील प्रगतीमुळे कोणते मानसशास्त्रीय परिणाम होतात ते लिहा.
- (c) Explain the origins of prejudice. 10
पूर्वग्रहाची उगमस्थाने स्पष्ट करा.

9. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the role of psychologists in prevention programme and in promotion of well-being. 10
प्रतीबंध कार्यक्रम आणि कल्याणवृद्धीसाठी मानसशास्त्रज्ञांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (b) Discuss the psychological consequences of socially deprived and disadvantaged. 15
सामाजिकदृष्ट्या वंचित आणि गैरफायदा/प्रतिकूल परिस्थितीत रहाणारे यांच्या मानसशास्त्रीय परिणामांची चर्चा करा.
- (c) What is stress ? Explain the causes and effect of stress. 15
ताण म्हणजे काय ? ताणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

- o O o -

www.mpscmaterial.com

5. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) Illustrate psychological principles to classroom teaching and learning.	15
वर्गातील अध्ययन-अध्यापनाचे मानसशास्त्रीय तत्वे स्पष्ट करा.	
(b) Describe the role of psychology in the field of IT and mass-media.	15
माहिती-तंत्रज्ञान आणि माहिती पुरविण्याचे साधन या क्षेत्रांमधील मानसशास्त्राच्या भूमिकेचे वर्णन करा.	
(c) Write note on social integration and multiculturalism.	10
सामाजिक एकात्मता आणि बहुविधसंस्कृतीवाद यावर माहिती लिहा.	

SECTION - C

विभाग - क

6. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

(a) What is work motivation ? Explain two factor theory of work motivation.	10
कार्यप्रेरणा म्हणजे काय ? कार्यप्रेरणेचा द्विघटक सिद्धांत स्पष्ट करा.	
(b) Illustrate the psychological factors of effective advertising.	10
जाहीरातीच्या परिणामकारकतेतील मानसशास्त्रीय घटकांची माहिती लिहा.	
(c) Write on motivation and moral of police personnel.	10
पोलिस कर्मचाऱ्यांच्या प्रेरणा व मनोबल यावर माहिती लिहा.	
(d) Discuss the promoting entrepreneurship among women.	10
स्त्रियांमधील उद्योजकतेस उत्तेजन - चर्चा करा.	

P.T.O.

7. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Explain the trait and behavioural approach of leadership. 10
नेतृत्वाचा गुणविषयक व वर्तनात्मक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- (b) Discuss the psychological factors of consumer buying behaviour. 10
ग्राहक खरेदी वर्तनाचे मानसशास्त्रीय घटकांविषयी चर्चा करा.
- (c) Illustrate how psychological counselling is useful to defence personnel and police personnel. 10
संरक्षण खात्यातील अधिकारी आणि पोलीस खात्यातील अधिकारी यांना मानसशास्त्रीय समुपदेशन कसे उपयोगी ठरते याविषयी माहीती लिहा.
- (d) Write note on achievement motivation in economic development. 10
आर्थिक विकासात संपादन प्रेरणा यावर टिप लिहा.

www.mpscmaterial.com

SECTION - D

विभाग - ड

8. Answer the following sub-questions :

खालील उपप्रश्नांची उत्तरे लिहा :

- (a) Write note on rehabilitation of HIV/AIDS victims. 10
एच.आय.व्ही./एडस्ला बळी पडलेल्यांचे पुनर्वसन यावर टिप लिहा.
- (b) Explain the concept of disadvantaged and socially deprived. 15
गैरसोयीत असणारे (प्रतिकूल परिस्थितीत रहाणारे) आणि सामाजिकतः वंचित असणारे या बाबतची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (c) What is corruption ? Explain the psychological aspect of corruption. 15
भ्रष्टाचार म्हणजे काय ? भ्रष्टाचारासंबंधी मानसशास्त्रीय घटक स्पष्ट करा.

P.T.O.